

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Contact:
J.N. Baljeu
070 - 441 8688
j.baljeu@pzh.nl @pzh.nl
Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Aan de leden van Provinciale Staten

Datum

Ons kenmerk
PZH-2017-617981651
DOS-2017-0006484

Bijlagen
2

Onderwerp
Inhoudelijke reactie op de boardletter 2017.

Geachte Statenleden,

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2017 heeft Deloitte, als huisaccountant van de provincie Zuid-Holland (PZH), in de maanden september/oktober 2017 het eerste deel van de zogeheten interim-controle uitgevoerd. Deze controle is vooral gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersing van de organisatie en de daarin aanwezig zijnde maatregelen van interne controle. Hierbij ligt de nadruk op beantwoording van de vraag hoe de opzet van de organisatie van de PZH is geregeld, wat daarbinnen de belangrijkste financiële processen zijn en welke beheersmaatregelen aanwezig zijn binnen deze processen om de belangrijkste financiële risico's af te dekken. Tijdens het tweede deel van deze interim-controle zullen de werkzaamheden van Deloitte zich hoofdzakelijk richten op het inhoudelijk controleren van deze processen (lees: bestaan de processen, inclusief de genoemde beheersmaatregelen, ook daadwerkelijk in de praktijk en werken deze beheersmaatregelen ook zoals verwacht mag worden?). Hierbij zal Deloitte zoveel als mogelijk gebruik maken van de verbijzonderde interne controles die al door de organisatie zelf zijn uitgevoerd. Dit tweede deel van de interim-controle staat gepland voor begin 2018.

Met deze interim-controle geeft de accountant een oordeel over de interne beheersing van de verschillende bedrijfsprocessen en een inventarisatie van de belangrijkste actiepunten voor het jaarrekeningproces 2017. Tijdens de jaarrekeningcontrole zelf wordt vooral aandacht besteed aan de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de balansposten zelf zoals deze zijn opgenomen in de jaarrekening en die de uitkomst vormen van de genoemde bedrijfsprocessen. De resultaten van genoemde eerste interim-controle zijn weergegeven in de managementletter 2017 die door de accountant is opgesteld. De managementletter is gericht op de ambtelijke organisatie en is door de accountant afgestemd met de provincie-secretaris en de Concerndirecteur. Alle bevindingen/ aanbevelingen met een bestuurlijk karakter die in de managementletter zijn opgenomen worden samengevat in een zogeheten boardletter. Deze boardletter wordt door de accountant ter bespreking aangeboden aan de Commissie Onderzoek van de Rekening (COR).

Bespreking hiervan in aanwezigheid van de accountant is geagendeerd voor de vergadering van 6 december 2017.

In de vergadering van 14 november 2017 hebben wij kennis genomen van de reactie van het directieteam op de managementletter 2017. Daarnaast is ook besproken hoe om te gaan met de aanbevelingen van de accountant. Door middel van deze brief willen wij u informeren hoe wij om willen gaan met de belangrijkste boodschappen en aanbevelingen uit de boardletter 2017.

Belangrijkste boodschappen

De belangrijkste boodschappen, die Deloitte heeft opgenomen in haar boardletter, zijn onder te verdelen in een zevental categorieën:

1. Algemeen beeld
2. Integraal management
3. Kwaliteit sturingsrelatie verbonden partijen
4. Gevolgen actualisatie rekenrente Fonds Nazorg
5. Prognosticerend vermogen
6. Risico's ontwikkeling Grondbank Zuidplas

Hieronder volgt per onderdeel een inhoudelijke reactie op deze boodschappen.

1. Algemeen beeld

Op basis van de door hem uitgevoerde werkzaamheden heeft Deloitte vastgesteld dat er "geen significante leemtes" zijn geconstateerd in de interne beheersing van de organisatie. Wel heeft hij aandacht gevraagd voor zowel de aanscherping als de analyse en onderbouwing van specifieke processen of proces-onderdelen.

Het is goed om te horen dat de accountant van mening is dat de interne beheersing van voldoende kwaliteit is. Daarnaast merkt de accountant terecht op dat de organisatie proactief omgaat met de aanbevelingen die de accountant vorig jaar heeft gedaan naar aanleiding van de interimcontrole 2016. Dit neemt niet weg dat er structureel aandacht nodig is en blijft voor het consolideren en waar nodig, het verbeteren, van dit niveau van interne beheersing in de organisatie. Afgelopen jaren is al gestart met het proces om het stelsel van interne beheersmaatregelen meer in overeenstemming te brengen met het model 'vier-Lines-of-defence'. Dit model gaat uit van het principe dat in de eerste en de tweede lijn (lees: lijnmanagement en onder-steunende diensten) afdoende preventieve beheersmaatregelen aanwezig zijn. Daarnaast zal in de derde en de vierde lijn (lees: cluster AO/IC en externe accountant) controle achteraf plaatsvinden om de inrichting en de werking van de beheersmaatregelen uit de eerste en de tweede lijn vast te stellen. De belangrijkste uitgangspunten van dit model sluiten aan op de (management)visie: "integraal management" en "vertrouwen vooraf, verantwoording achteraf" die binnen de Provincie gehanteerd wordt. Op dit moment wordt gewerkt aan het verder vormgeven en versterken van de eerste en de tweede lijn, mede in het licht van de koers die de provincie in het afgelopen jaar is ingeslagen ("Opgavegericht werken"). Bij de uitvoering hiervan zal ook het huidige stelsel van interne beheersmaatregelen betrokken worden.

2. Integraal management

Wij herkennen het standpunt van de accountant dat de keuze voor integraal management risico's met zich meebrengt. Risico's op, bijvoorbeeld, het financiële, maar ook het juridische vlak. Het is een ontwikkeling die blijvend aandacht vraagt. Zowel van de medewerkers als van de controls. Aan de ene kant door de controle in de eerste en de tweede lijn verder vorm te geven en te versterken (zie 'algemeen beeld') als aan de andere kant door het inbedden van noodzakelijke beheersmaatregelen in de diverse processen. Naast het investeren in het 'up-to-date' houden van de noodzakelijke kennis en kunde bij de medewerkers, worden ook diverse tussentijdse controles uitgevoerd. Deze controles signaleren of beheersmaatregelen afdoende hebben gewerkt of niet, zodat, indien noodzakelijk, tijdig kan worden bijgestuurd.

Integraal management betekent, onder andere, dat de manager, samen met de behandelend ambtenaar, (nog) meer aan de voorkant zal moeten aansturen op het zichtbaar en toetsbaar juist, volledig en tijdig toepassen en naleven van relevante wet- en regelgeving, besluiten en interne richtlijnen. Hierbij zullen keuzes gemaakt moeten worden wanneer welke adviseurs moeten worden ingezet om dit te realiseren. Binnen de organisatie zal een aantal bijzondere controles worden uitgevoerd om te toetsen of dit ook daadwerkelijk gebeurt. De resultaten hiervan zullen eind januari 2018 beschikbaar zijn. Integraal management betekent ook beheersing/ monitoring van de uit te voeren werkzaamheden. Wij herkennen de door de accountant genoemde aandachtspunten die hiermee verband houden. Acties om deze onder de aandacht te brengen van de integrale managers zijn reeds eerder in gang gezet. Voor die aandachtspunten waar dat nog niet voor is gebeurd zal in 2017 worden nagegaan of en zo ja op welke wijze dat alsnog moet gebeuren.

3. Kwaliteit sturingsrelatie verbonden partijen

Door de Provincie is bewust gekozen om de uitvoering van taken op afstand te plaatsen. De huidige informatievoorziening, die op dit moment vanuit de verbonden partijen plaatsvindt, is toereikend om op een verantwoorde wijze invulling te geven aan deze, door de Provincie, gekozen constructie. De omstandigheden en ontwikkelingen met betrekking tot verbonden partijen worden structureel gemonitord. Indien omstandigheden daar om vragen zullen aanvullende instrumenten worden ingezet om meer of beter grip te krijgen op (ontwikkelingen binnen) een verbonden partij. In 2017 is begonnen om de informatievoorziening en beheersing van verbonden partijen nog verder te verbeteren. Dit, als onderdeel van de implementatie van de eerder door Provinciale Staten (PS) vastgestelde nota weerstandsvermogen en risicomanagement.

4. Gevolgen actualisatie rekenrente Fonds Nazorg

Momenteel wordt er een ALM-studie verricht waarbij, rekening houdend met de kaders uit de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO), de verhouding zal worden weergegeven tussen risico en rendement van diverse alternatieve beleggingsmixen. Op basis van deze studie wordt aan het bestuur van het fonds Nazorg en PS een keuze voorgelegd voor een mogelijk nieuwe beleggingsmix. Deze keuze bepaalt mede de hoogte van de rekenrente en de financiële gevolgen voor de Provincie. Een eerste schatting wijst uit dat een daling van de rekenrente met 0,5% kan leiden tot een stijging van de voorziening Fonds Nazorg in de provinciale jaarrekening van € 14 miljoen. Uitkomst van genoemd onderzoek wordt in januari 2018 verwacht.

5. Prognosticerend vermogen

Het prognosticerend vermogen van de Provincie heeft inmiddels een vaste plaats in de Planning & Control – cyclus gekregen. Na de Najaarsnota 2017 zijn nu ook bij de Begroting 2018 verdere acties zichtbaar verwerkt. Zo is er sprake van het vergroten van het inzicht in reserves, vrijval van behoedzaamheidsmarges bij de raming van de Opcenten en de Algemene Uitkering Provinciefonds en het verder verbeteren van de toelichtingen bij onder andere de programma's. Het prognosticerend vermogen handelt dan ook niet alleen om het budgettaire aspect, minstens zo belangrijk is om PS te informeren en geïnformeerd te houden over de voortgang van de beleidsuitvoering. Onlangs is PS via een brief geïnformeerd over de status van alle acties met betrekking tot Versnellen, Voorspellen en Vertellen.

6. Risico's ontwikkeling Grondbank Zuidplas

Deloitte vraagt aandacht voor de Gemeenschappelijke Regeling Grondbank Zuidplas daar waar het gaat om mogelijke financiële risico's en de eventuele gevolgen daarvan voor de jaarrekening 2017. Binnen de ambtelijke organisatie wordt vanaf het moment van deelname door de provincie aan deze gemeenschappelijke regeling nadrukkelijk aandacht besteed aan de Grondbank Zuidplas. Relevante ontwikkelingen worden gevolgd en mogelijke (financiële) risico's worden geduid en waar nodig omgezet in acties. Daar waar het gaat om ontwikkelingen binnen de Grondbank zelf, die mogelijk financiële consequenties kunnen hebben, ligt de eerste verantwoordelijkheid om daar op te reageren bij het bestuur van de Grondbank. Besluiten, genomen door dit bestuur, zullen door de Provincie worden overgenomen en worden uitgevoerd. Recente ontwikkelingen geven aanleiding om rekening te houden met het feit dat de Grondbank gestelde doelen (gedeeltelijk) niet zal realiseren. Als gevolg hiervan kan het noodzakelijk zijn de voorziening Grondbank Zuidplas, zoals deze is opgenomen in de provinciale jaarrekening, ultimo 2017 te verhogen met een bedrag tussen de € 17 miljoen en € 20 miljoen.

Vooruitblik jaarrekeningcontrole 2017

Om zorg te dragen voor een effectief en efficiënt jaarafsluitingsproces vraagt Deloitte aandacht voor een aantal specifieke onderwerpen. Dit zijn vooral actiepunten met een hoog operationeel karakter. In de periode tot aan de controle van de jaarrekening 2017 (lees: maart 2018) zal, voor zover noodzakelijk en in overleg met Deloitte, opvolging worden gegeven aan deze aanbevelingen.

Vervolprocedure

De acties naar aanleiding van de aanbevelingen van de accountant zullen binnen de ambtelijke organisatie worden uitgezet. Rond de periode van de 2^e interimcontrole begin 2017 zal een voortgangsrapportage worden besproken met de gedeputeerde Financiën. De gedeputeerde zal hierover verslag doen aan Provinciale Staten bij de behandeling van de jaarstukken.

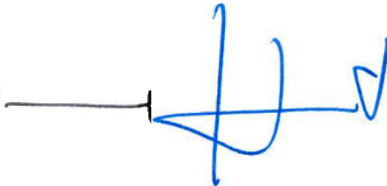
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit

Bijlagen:

- Boardletter 2017
- Managementletter 2017